

Alegat XXXVII.

Ustawa

o nadzorach miejscowych i powiatowych nad szkołami ludowymi, ważna dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Za zgodą Sejmu krajowego Moich Królestw Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje :

I. Rada szkolna miejscowa.

§. 1.

Szkoły ludowe, utrzymywane w całości albo częściowo z funduszków państwowych, krajowych, powiatowych lub gminnych, stoją pod nadzorem Rady szkolnej miejscowej.

§. 2.

W miejscowościach, które mają jedną lub kilka szkół ludowych, nadzór szkolny nad temi szkołami wykonywa Rada szkolna miejscowa.

§. 3.

Rada szkolna powiatowa może, gdzie się tego okaże potrzeba, dla szkół kilku gmin jedną Radę szkolną miejscową utworzyć.

§. 4.

Rada szkolna miejscowa składa się z zastępców kościoła, szkoły i gminy. Prócz tego patron szkolny ma prawo wstąpić jako członek do Rady szkolnej miejscowej, i brać udział osobiście albo przez zastępcę w obradach, z prawem głosowania.

§. 5.

Zastępcami kościoła w Radzie szkolnej miejscowej są plebani młodzieży, przydzielonej do szkoły.

Gdzie się znajduje dwóch lub więcej plebanów tego samego wyznania, tam wyznacza wyższa władza kościelna plebana, mającego być członkiem Rady szkolnej miejscowej.

W celu strzeżenia religijnych interesów młodzieży izraelskiej, o ile ona do szkoły lub szkół uczęszcza, wstępuje do Rady szkolnej miejscowej zastępca, wyznaczony przez gminę wyznaniową.

§. 6.

Przewodnik szkoły jest jej zastępcą w Radzie szkolnej miejscowej. (Nauczyciel szkoły, a w razie, gdy w tej samej szkole jest kilku nauczycieli, dyrektor lub pierwszy nauczyciel).

W razie, gdy kilka szkół podlega Radzie szkolnej miejscowej, to wstępuje do niej, jako członek, przewodniczący szkoły najwyższej stojącej co do stopnia, albo jeżeli szkoły są tego samego stopnia, przewodniczący najstarszy w służbie.

Mimo to wszakże przewodniczący innych szkół biorą udział w obradach, ich szkół się dotyczących, z głosem doradczym.

§. 7.

Zastępców gmin w Radzie szkolnej miejscowej wybiera reprezentacya gminna, w razie zaś, gdy do tej samej szkoły więcej gmin całych lub częściowo należy, zgromadzenie udział biorących reprezentacyj gminnych.

Zastępców może być najmniej dwóch, najwięcej pięciu.

Ilość zastępców oznacza Rada szkolna powiatowa, uważająca na to, aby każde wyznanie w Radzie szkolnej miejscowej mogło być zastąpione.

Wybór następuje absolutną większością głosów i ważnym jest na lat sześć. Po trzech latach wszakże ustępuje połowa; w razie nieparzystej ilości, większa liczba członków. Wybór powtórny dopuszcza się.

Nadto reprezentacya gminna wybiera dwóch zastępców.

§. 8.

Wybraniymi być mogą do Rady szkolnej miejscowej wszyscy ci członkowie gminy, których można wybierać do reprezentacji gminnej jednej z gmin, przydzielonych Radzie szkolnej miejscowej. Utrata tego prawa wyborczego pociąga za sobą wykluczenie z Rady szkolnej miejscowej.

Odrzucić wybór do Rady szkolnej miejscowej może tylko ten, kto ma prawo odrzucić wybór do reprezentacji gminnej, albo kto w ostatnich sześciu latach był członkiem Rady szkolnej miejscowej. Nieusprawiedliwione odrzucenie wyboru ukarze Rada szkolna powiatowa grzywną od 50—300 złr.

Grzywnien użyć należy na cele szkolne.

§. 9.

Reprezentacya gminna, za zezwoleniem Rady szkolnej powiatowej, może podzielić miejscowości, w których kilka szkół istnieje, na kilka szkolnych okręgów.

W tym razie dla każdego okręgu szkolnego należy utworzyć osobną Radę szkolną miejscową, uwzględniając powyższe przepisy.

§. 10.

Rada szkolna miejscowa ma dbać o dokładne wykonywanie ustaw szkolnych i rozporządzeń wyższych władz szkolnych.

W szczególności winna Rada szkolna miejscowa:

1. dbać o to, aby nauczyciele otrzymywali płace w odpowiedni sposób, w należyтым czasie i bez uszczerbku; przyjmować zażalenia nauczycieli o zatrzymywanie lub nieregularne uiszczanie płacy; wchodzić, o ile takowe są uzasadnione, a po wyczerpięciu (bezsuktecznem użyciu) środków pojednania popierać te zażalenia u właściwych władz;
2. administrować fundusz szkolny miejscowy, jeśli istnieje, tudzież majątek zakładowy szkolny, o ile co do tego nie ma innych postanowień w aktach fundacyjnych;
3. nadzorować budynek szkolny, grunta szkolne i sprzęty szkolne, tudzież prowadzić potrzebny inventarz;
4. rozstrzygać o uwolnieniu od opłaty szkolnej;
5. starać się o książki szkolne i inne środki pomocnicze dla ubogich uczniów, tudzież starać się o zakupno i utrzymanie sprzętów szkolnych, jakoteż potrzebnych rekwizytów i innych potrzeb naukowych;
6. układać roczny preliminarz dotacyi i innych potrzeb szkolnych, o ile do tego inne władze nie są ustanowione, przedkładać preliminarz reprezentacyi gminnej i składać rachunek z otrzymanych pieniędzy;
7. przechowywać papiery wartościowe, dokumenta, fasye itd., własnością szkoły będące;
8. sporządzać roczny opis szkoły, i na wszelki możebny sposób zachęcać do posyłania do szkoły, tudzież stawiać wnioski do Rady szkolnej powiatowej względem ukarania za zaniechanie szkoły;
9. naznaczać czas nauki z uwzględnieniem przepisanej ilości godzin;
10. czuwać nad udzielaniem przepisanej nauki;

11. czuwać nad prowadzeniem się grona nauczycielskiego, nad szkolną karnością, jakoteż nad zachowaniem się młodzieży po za szkołą;
12. wspierać o ile możności nauczycieli w ich urzędowym działaniu;
13. łagodzić o ile możności spory nauczycieli pomiędzy sobą, z gminą albo z pojedynczemi członkami gminy (o ile spory te wynikają ze stosunków szkolnych);
14. podawać wyjaśnienia i sprawozdania do reprezentacyi gminnej i władz przełożonych, do których Rada szkolna miejscowa każdego czasu jest upoważniona przedkładać swe wnioski.

Następnie przechodzą do Rady szkolnej miejscowej szkolne sprawy, przydzielone mocą ustawy krajowej z 12. sierpnia 1866 r. wydziałom szkolnej konkurencyi.

Rada szkolna miejscowa jest organem uchwalającym i nadzorującym; przewodniczący, organem wykonującym.

§. 11.

Z pod władzy Rady szkolnej miejscowej wyjęte są szkoły ćwiczenia, połączone z zakładami do kształcenia nauczycieli; tam tylko, gdzie szkoły ćwiczenia w całości lub częściowo utrzymywane są z środków gminnych, ma nad nimi Rada szkolna miejscowa władzę określoną w §. 10. w ustępie 1 — 7.

§. 12.

Członkowie Rady szkolnej miejscowej, o której ukonstytuowaniu się reprezentacyi gminnej i Radzie szkolnej powiatowej donieść należy, wybierają z pomiędzy siebie absolutną większością głosów przewodniczącego i jego zastępcę na przeciąg trzech lat.

Dyrektorowie i nauczyciele szkół nadzorowanych nie mogą być przewodniczącymi.

W razie, jeżeli przewodniczący, jakoteż jego zastępca przeszkodzeni są, przewodniczy posiedzeniom najstarszy z członków Rady szkolnej miejscowej.

§. 13.

Rada szkolna miejscowa zbiera się najmniej raz w miesiąc na posiedzenia zwyczajne.

Przewodniczący może jednak każdego czasu zwołać nadzwyczajne posiedzenie, musi zaś zwołać, jeżeli dwóch członków tego zażąda.

§. 14.

Ażebym Rada szkolna miejscowa mogła powziąć uchwałę, potrzeba do tego obecności przynajmniej trzech członków.

Do powzięcia uchwały, potrzeba absolutnej większości głosów.

Przy równości głosów rozstrzyga przewodniczący, który także ma prawo zawiesić przeprowadzenie uchwał, sprzeciwiających się według jego zdania ustawie albo interesom szkoły, i przedłożyć sprawę Radzie szkolnej powiatowej do rozstrzygnięcia.

Zażalenia przeciw uchwałom i rozporządzeniom Rady szkolnej miejscowej idą do Rady szkolnej powiatowej. Wnosić je należy w Radzie szkolnej miejscowej i one mają moc odraczającą, o ile są wniesione w czternastu dniach po ogłoszeniu wyroku, przeciw któremu strona się żali.

§. 15.

Żaden członek Rady szkolnej miejscowej nie może brać udziału w obradach i głosowaniu nad sprawami, tyjącymi się jego osobistych interesów.

§. 16.

W sprawach tak pilnych, że nie można z nimi czekać do przyszłego posiedzenia zwyczajnego, a nie można zwołać posiedzenia nadzwyczajnego, może przewodniczący sam rozporządzić, musi jednak bezzwłocznie i najpóźniej na następnym posiedzeniu zasięgać zatwierdzenia Rady szkolnej miejscowej.

§. 17.

Do nadzorowania dydaktyczno-pedagogicznego stanu szkoły, Rada szkolna powiatowa ustanowi fachowego członka Rady szkolnej miejscowej, jako miejscowego inspektora szkolnego.

Inspektor szkolny miejscowy ma się ciągle znośić z dyrektorem szkoły.

Jeżeli przytem między nimi powstanie różnica zdań, to każda strona jest upoważnioną udać się do Rady szkolnej powiatowej po rozstrzygnięcie.

W szkołach, gdzie jest więcej nauczycieli, inspektor szkolny miejscowy ma prawo być przytomnym konferencyjom nauczycielskim.

Gdzie czynność Rady szkolnej miejscowej rozciąga się na więcej szkół, tam można ustanowić do dydaktyczno-pedagogicznego nadzoru tych szkół dwóch inspektorów szkolnych miejscowych.

Inni członkowie Rady szkolnej miejscowej mają także prawo odwiedzania szkół, aby się przekonać o ich stanie. Prawo wprowadzania potrzebnych zarządzeń nie służy wszakże pojedynczemu członkowi, tylko całości Rady.

§. 18.

Członkowie Rady szkolnej miejscowej nie mogą żądać wynagrodzenia za sprawowanie swych czynności.

Połączone z tem wydatki gotówką zwrócone im będą z środków gminnych.

II. Rada szkolna powiatowa.

§. 19.

Bezpośrednio wyższy nadzór nad szkołami ludowymi sprawuje Rada szkolna powiatowa.

§. 20.

Okręgi szkolne mają się zgadzać co do obszaru z okręgami politycznymi.

Miasta, rządzące się własnym statutem, tworzą osobne okręgi szkolne.

§. 21.

Rada szkolna powiatowa składa się zazwyczaj:

- a) z naczelnika politycznej władzy powiatowej, jako przewodniczącego;
- b) z duchownego każdego wyznania, liczącego w powiecie więcej jak 2,000 dusz. Mianowanie duchownego służy władzy diecezalnej, a względnie senioratowi.

Zastępcę religii izraelskiej wybierają przełożeni gmin wyznaniowych w powiecie;

- c) z dwóch ludzi fachowych w nauczycielstwie. Jednego z nich wybiera zgromadzenie nauczycieli powiatu. Jako drugi członek fachowy wstępuje dyrektor zakładu do kształcenia nauczycieli, jeżeli się taki zakład w powiecie znajduje; w przeciwnym razie dyrektor szkoły średniej, w powiecie się znajdującej, a jeżeli i tej nie ma, dyrektor szkoły głównej powiatowej. Jeżeli w powiecie jest więcej szkół tego samego rodzaju, to Rada szkolna krajowa rozstrzyga, który z dyrektorów do Rady szkolnej powiatowej wstąpić ma. Jeżeli w powiecie nie ma zakładu naukowego powyższych rodzajów, wtedy zgromadzenie nauczycielskie wybiera obydwóch ludzi fachowych;

- d) z dwóch członków, wybranych przez reprezentację powiatową, lub gdzie jest kilka reprezentacji powiatowych, z tylu członków, ile jest reprezentacji powiatowych, gdzie zaś nie ma reprezentacji powiatowych; z dwóch członków wybranych przez Wydział krajowy. Obieralnymi są wszyscy ci, którzy do reprezentacji gminnej jednej z gmin, w szkolnym okręgu się znajdujących, obranymi być mogą. Utrata tej obieralności sprządza za sobą wykluczenie z Rady szkolnej powiatowej.

Przewodniczący przeznacza swego zastępcę z grona Rady szkolnej powiatowej.

§. 22.

Dla miast rządzących się własnym statutem, stanowią się co do składu Rady szkolnej powiatowej

następujące wyjątki od przepisów, wskazanych paragrafem 21.:

- a) przewodniczącym jest burmistrz; zastępcę przewodniczącego wybiera Rada szkolna powiatowa większością głosów z swego grona;
- b) każde wyznanie, skoro tylko liczy więcej jak 500 dusz, musi być zastąpione w Radzie szkolnej powiatowej przez swego duchownego; gmina zaś izraelska wyznaniowa, o ile powyższą liczbę dusz przewyższa, przez swego naczelnika ;
- c) postanowienie §. 21. lit. d) niema tutaj zastosowania, natomiast Reprezentacja gminna wybiera z pośród siebie, albo z pośród innych osób wybieralnych do reprezentacji gminnej dwóch członków do Rady szkolnej powiatowej. Utrata prawa wybieralności do reprezentacji gminnej pociąga za sobą wystąpienie z rady szkolnej powiatowej.

§. 23.

Do strzeżenia religijnych interesów tych mieszkańców powiatu, do których wyznania żaden z członków Rady szkolnej powiatowej nie należy, wybiera Rada szkolna powiatowa dla każdego z wyznań osobnego doradcę.

§. 24.

Wszystkie w §§. 21.—23. wyszczególnione mianowania i wybory, muszą być zatwierdzone przez Namiestnika, i ważne są na lat sześć.

§. 25.

Minister wyznań i oświaty może na wniosek Rady szkolnej krajowej zezwolić na połączenie dwóch lub trzech powiatów politycznych w jeden powiat szkolny tam, gdzie z doświadczenia okaże się tego potrzeba.

W takim razie ma naczelnik politycznej władzy powiatowej, gdzie jest siedziba Rady szkolnej powiatowej, połączonemu okręgowi przewodniczyć i nim kierować.

§. 26.

Rada szkolna powiatowa ma, ze względu na wszystkie szkoły ludowe publiczne i wszystkie należące do jej okręgu zakłady naukowe prywatne, tudzież szkoły specjalne, wreszcie ze względu na ochronki dla dzieci, w powiecie się znajdujące, ten sam zakres działania, który według dotychczasowych przepisów przysługiwał politycznym władzom powiatowym i okręgowym nadzorcom szkolnym.

W szczególności winna Rada szkolna powiatowa:

1. zastępywać na zewnątrz sprawy okręgu szkolnego; mieć dokładny przegląd stanu szkolnictwa w powiecie, tudzież starać się o prawny porządek w szkolnictwie i polepszenie tegoż o ile możności, w ogóle i w każdej szkole z osobna;

2. starać się o ogłaszanie ustaw i rozporządzeń wyższych władz szkolnych, wychodzących w sprawach szkolnych, tudzież o przeprowadzenie tych ustaw i rozporządzeń;

3. prowadzić pertraktacje co do regulowania i rozszerzania szkół istniejących, tudzież co do zakładania nowych szkół; rozstrzygać w pierwszej instancji o przyłączeniach do związku i wyłączeniach ze związku szkolnego i nadzorować budowlę szkolne, o ile na te budowlę nie są użyte fundusze krajowe; sprawać sprzęty i inne potrzeby do lokalności szkół ludowych; sprawdzać i potwierdzać fasze szkolne;

4. wykonywać prawo opieki państwowej nad funduszami i zapisami szkolnymi miejscowymi, o ile do tego nie są przeznaczone osobne organa, albo o ile te czynności nie są zastrzeżone wyższej władzy;

5. opiekować się szkołami i nauczycielami pod każdym względem ekonomicznym i policyjnym; rozstrzygać w pierwszej instancji zażalenia w sprawach plac (dotacyi), opłat emerytalnych, o ile tych opłat — nie ponoszą fundusze państwowe lub krajowe, — tudzież w sprawach środków naukowych;

6. używać środków przymusowych w razach ustawą oznaczonych;

7. tymczasowo obsadzać opróżnione posady przy szkołach i współdziałać w stanowczem obsadzeniu posad, względnie zaś w posuwaniu nauczycieli na wyższe place;

8. przeprowadzać śledztwa w przekroczeniach dyscyplinarnych nauczycieli, i co do innych usterek w szkole; rozstrzygać o tem w pierwszej instancji, albo w razie potrzeby stawiać wnioski do Rady szkolnej krajowej;

9. starać się o dalsze kształcenie grona nauczycielskiego, urządzać powiatowe konferencye nauczycielskie, nadzorować biblioteki szkolne i nauczycielskie;

10. wystawiać świadectwa kwalifikacyjne nauczycielom;

11. czynić przygotowania do konstytuowania Rad szkolnych miejscowych, wspierać i nadzorować ich działania;

12. urządzać nadzwyczajne inspekcye szkół;

13. po wysłuchaniu Rady szkolnej miejscowej naznaczać odpowiedni miejscowym okolicznościom czas do prawem przepisanych feryj w szkołach elementarnych;

14. ndzielać objaśnień, sprawozdań; robić wnioski i peryodyczne sprawozdania do wyższych władz szkolnych.

§. 27.

Rada szkolna powiatowa zbiera się przynajmniej raz w miesiąc na zwyczajne obrady.

Przewodniczący może według potrzeby, a musi na wniosek dwóch członków zwołać nadzwyczajne zgromadzenie.

Wszystkie sprawy, o których trzeba rozstrzygać, robić o nich sprawozdania, lub stawiać wnioski, muszą być kolegialnie traktowane.

§. 28.

Do stanowienia uchwał potrzebną jest obecność więcej, jak połowy członków.

Uchwały zapadają absolutną większością głosów. Przy równości głosów rozstrzyga przewodniczący, który jest także uprawnionym wstrzymać przeprowadzenie uchwał, sprzeciwiających się według jego zdania ustawie, i zasięgnąć decyzji Rady szkolnej krajowej.

Przy obradach i głosowaniu nad sprawami, dotyczącymi się osobistych interesów jednego z członków, członek ten udziału brać nie może.

Zażalenia przeciw uchwałom Rady szkolnej powiatowej idą do Rady szkolnej krajowej.

Wnosić je należy w Radzie szkolnej powiatowej, i one mają moc odraczającą, jeżeli zostały wniesione w czternastu dniach po ogłoszeniu uchwały.

§. 29.

W sprawach wymagających pospiechu (§. 16.) chociażby te sprawy kolegialnie miały być traktowane, może przewodniczący wydać bezpośrednie rozporządzenia, musi jednak bezzwłocznie, a najpóźniej na najbliższem posiedzeniu zasięgnąć zatwierdzenia Rady szkolnej powiatowej.

§. 30.

Minister wyznań i oświaty mianuje inspektora szkolnego dla każdego powiatu, a tam gdzie szczególnie tego wymagają okoliczności, może zamianować także kilku inspektorów.

Mianowanie następuje na lat sześć na podstawie terny przedstawionej przez Radę szkolną krajową.

Jeżeli inspektor szkolny powiatowy nie jest mianowany z grona członków Rady szkolnej powiatowej, to staje się stałym jej członkiem w skutek swej nominacji.

Naukę religii nie nadzoruje inspektor szkolny powiatowy, lecz wyższa władza kościelna.

§. 31.

Dyrektorowie szkół ludowych i nauczyciele, mający udzielać nauk w klasie, mogą być powołanymi na urząd inspektora powiatowego szkół tylko za ze-

zwoleniem utrzymujących dotyczącą szkołę. W tym razie dodaje im się według potrzeby, na czas sprawowania inspektorskich czynności, do tymczasowej pomocy w nauczaniu zastępujący go niższy nauczyciel na koszt funduszu szkolnego normalnego.

§. 32.

Powiatowy inspektor szkół ma obowiązek peryodycznie odbywać inspekcję i wizytację szkół.

Jest on upoważnionym w dydaktyczno-pedagogicznym względzie udzielać rad i zarządzać spostrzeżonym w tej mierze niedostatkom przez udzielanie na miejscu ustnych wskazówek.

Jemu także przysługują kierownictwo powiatowych konferencji nauczycielskich.

Przy wizytacji przydzielonych mu publicznych szkół ma powiatowy inspektor szkół przedewszystkiem uważać:

1. czy inspektorowie szkolni miejscowi wypełniają swe obowiązki co do nadzorowania szkół;
2. czy przy przyjmowaniu i wydalaniu dzieci prawne przepisy są zachowane;
3. na biegłość, pilność, na zachowanie się nauczycieli w ogóle, na panującą w szkole karność, porządek, czystość;
4. na trzymanie się planu nauk, na metodę naukową i postępy dzieci w ogóle i w pojedynczych przedmiotach;
5. na zaprowadzone środki do nauki służące i środki pomocnicze, tudzież na wewnętrzne urządzenie szkoły;
6. na stosunki ekonomiczne szkoły; w szczególności na dotację nauczycieli, czy nauczyciel otrzymuje regularnie zapewniony mu dochód, czy i jakim uboczem trudni się zajęciem.

Przy wizytacji prywatnych zakładów szkolnych i wychowawczych winien inspektor szkolny powiatowy na to uważać, czy zakłady te odpowiadają warunkom, pod którymi założone zostały, i czy nie przekraczają granic swego nprawnienia.

§. 33.

Inspektorowie szkolni powiatowi mają robić sprawozdania o swych czynnościach do Rady szkolnej powiatowej, z dołączeniem potrzebnych wniosków i wykazaniem wskazówek, których na miejscu udzielili.

Sprawozdania te muszą być przedłożone wraz z uchwałami, w skutek nich powziętymi, Radzie szkolnej krajowej, która czyniąc sprawozdania szkolne Ministrowi wyznań i oświaty, ma mieć na nie należyty wzgląd.

§. 34.

Doradcy Rady szkolnej powiatowej (§. 23.) mają prawo zwiedzać w powiecie znajdujące się szkoły swego wyznania, chcąc się o ich stanie przekonać; tudzież mają prawo być przytomnymi peryodycznym inspekcjom i wizytacjom tychże przez inspektorów szkolnych powiatowych dokonywanym; wreszcie mają prawo donosić o zrobionych spostrzeżeniach Radzie szkolnej powiatowej, i stawiać wnioski w celu polepszenia rzeczonych szkół.

Rada szkolna powiatowa ma zasięgać zdania doradców we wszystkich pytaniach, do nich się odnoszących.

Doradcy mogą brać udział w dotyczących obradach Rady szkolnej powiatowej osobiście z głosem decydującym.

§. 35.

Radzie szkolnej powiatowej i inspektorom szkolnym powiatowym przysłuży tytuł „cesarsko-królewski.“

Przewodniczący przydziela wpływające sprawy członkom do wyrobienia, i z udziałem urzędników c. k. władzy powiatowej załatwia bieżące czynności.

W potrzeby kancelaryjne zaopatruje Radę szkolną powiatową, władza powiatowa.

W miastach, rządzących się własnym statutem gminnym, daje Radzie szkolnej powiatowej reprezentacya gminna potrzebne do pomocy indywiduala, a kancelaryjne potrzeby będą opędzane ze środków gminnych.

Inspektorowie szkolni powiatowi otrzymują z funduszków państwowych dla odbywania peryodycznych wizytacyj szkół wynagrodzenie kosztów podróży i diety w kwocie ryczałtowej.

Drukiem K. Pillera 1869.
